

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

дисципліни

«ФІЛОСОФІЯ»

(для аспірантів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2017

Підготовлено доцентом кафедри філософії та політології *Т. В. Нич*

Затверджено на засіданні кафедри філософії та політології
(протокол № 10 від 24.04.17)

Схвалено Вченою радою Українсько-Азербайджанського інституту соціальних наук і самоврядування Г. А. Алієва (протокол № 9 від 27.04.17)

Нич Т. В. Навчальна програма дисципліни «Філософія» (для аспірантів). – Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. – 19 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни «Філософія», теми контрольних робіт і вказівки до їх виконання, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2017
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2017

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підготовка фахівців найвищої кваліфікації, які претендують на отримання ступеня доктора філософії в різних галузях знань, пов'язана з підвищенням рівня філософської освіти.

Її формування забезпечує дисципліна «Філософія», що викладається для аспірантів, оскільки саме її вивчення дає можливість людині визначитися із витоками різноманітних світоглядних моделей та підходами щодо фундаментальних проблем існування людини у світі. Водночас філософія функціонує як особлива наукова система. Саме вона, оперуючи категоріальним апаратом найвищого рівня абстрактності, здатна узагальнювати та формулювати основні закони розвитку об'єктивної реальності, визначитися зі змістом та ролями суб'єктивних чинників у соціокультурному процесі.

Філософія слугує й потужним методологічним джерелом. З одного боку, філософія є теоретичним обґрунтуванням змісту та характеру функціонування методу, а з іншого – є ґрунтовним осмисленням феномену науки, рефлексією засад наукового дослідження та застосування знання для створення програм соціального розвитку суспільства.

І, найголовніше, філософія постає як духовність. Сутність філософії як духовності полягає у створенні нею соціальних ідеалів, парадигм особистісного і суспільного прогресу, засад формування особистої позиції людини.

Мета дисципліни – надання знань з філософії як світоглядних основ життєдіяльності людини та професійної діяльності майбутнього науковця відповідно до Закону України «Про вищу освіту» та «Програми забезпечення якості освіти у ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом».

За змістом програма навчальної дисципліни «Філософія» складається із трьох модулів. У першому модулі розглянуті зміст, призначення і функції філософії у суспільстві, а також у загальних рисах історія розвитку філософії. Другий модуль присвячений розгляду співвідношення духу, матерії, природи і людини, питань гносеології та філософської антропології. Третій модуль присвячено філософському осмисленню соціально-культурних практик людини, включаючи людську історію, право, економіку, політику, культуру, сферу цінностей.

Оволодіння основами філософських знань допоможе аспіранту стати фахівцем, який уміє мислити і діяти самостійно. Саме життя спонукає до філософського осмислення людиною свого ставлення до дійсності, її світоглядної орієнтації, усвідомлення нею свого місця і ролі в суспільстві. У наш час нову значимість набувають питання соціальної й особистої активності, відповідальності за свої вчинки у зв'язку з необхідністю переглянути застарілі форми і методи діяльності. У з'ясуванні складних проблем життя, формуванні адекватних світоглядних орієнтирів і цінностей особлива роль належить філософії.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«ФІЛОСОФІЯ»

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Філософія. Специфіка філософського осмислення дійсності
1	Предмет, сутність і функції філософії у суспільстві
2	Історія становлення та розвитку філософських проблем
	Змістовий модуль II. Онтологія, гносеологія та філософська антропологія
3	Вчення про буття. Співвідношення свідомості (духу) та матерії
4	Сутність та структура пізнавального процесу
5	Вчення про істину та її критерії
6	Діалектика як філософське вчення про розвиток та її альтернативи
7	Проблема людини у філософії. Філософські проблеми антропогенезу
	Змістовий модуль III. Філософія і соціально-культурні практики
8	Людське суспільство як предмет філософського осмислення
9	Парадигми осягнення історії
10	Філософія культури
11	Аксіологія: філософське вчення про цінності
12	Філософія політики
13	Філософія права
14	Філософія економіки
15	Філософські проблеми психології
Разом годин: 120	

ЗМІСТ
дисципліни
«ФІЛОСОФІЯ»

**Змістовий модуль I. Філософія. Специфіка філософського осмислення
дійсності**

Тема 1. Предмет, сутність і функції філософії у суспільстві

Своєрідність і сучасне тлумачення предмета філософії. Коло філософських роздумів: людина і світ, людина і природа, людина і суспільство, мислення і буття, духовне і тілесне, життя та смерть, добро та зло, істина та хиба, прекрасне та потворне. Філософія – одвічна діяльна любов людини до мудрості та світу загалом. Здатність дивуватися та замислюватися. Рефлексія як специфіка філософського знання. Різноманітність уявлень про сутність філософії. Специфіка міфу, релігії, мистецтва та науки як форм культури, порівняно з філософією. Духовно-практична інтенція філософії.

Функції філософії. Світоглядна функція. Світогляд як теоретичне ставлення до суцього з позицій належного. Структура світогляду. Світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння. Основні світоглядні проблеми філософії, їх сутність, специфіка і взаємозв'язок. Онтологічна функція. Протилежність і єдність матеріалізму та ідеалізму. Гносеологічна (пізнавальна) функція. Методологічна функція філософії. Культурно-виховна функція філософії. Філософія як квінтесенція духовної культури людства.

Значення філософії у культурному становленні та розвитку людської особистості. Філософія як акт самопізнання та самовідтворення. Гуманістична орієнтація філософії і пошук засобів дійсного утвердження гуманізму.

Література [5; 6; 9; 13; 18; 20; 23; 24; 38; 61; 65; 68; 70]

Тема 2. Історія становлення та розвитку філософських проблем

Предмет історії філософії. Методи історико-філософського аналізу. Принципи періодизації історії філософії.

Становлення філософського знання. Міфоепічні засади філософії. Парадигмальність філософського знання. Особливості західної та східної моделей філософування.

Парадигма давньогрецької (еллінської) філософії. Тенденція філософського освоєння світу: від хаосу до космосу. Середньовічна парадигма західноєвропейської філософії: духовна орієнтація. Гуманістичний характер філософії доби Відродження. Реформація. Просвітництво. Парадигма філософії Нового часу: домінанта науки. Класична німецька філософія.

Філософія XIX ст. Перегляд класичної моделі світорозуміння. Програма радикального оновлення філософії – марксизм, позитивізм, філософія життя. Відкриття несвідомих поривів життя (воля, інтуїція, підсвідоме).

Відмова від суб'єкт-об'єктної дихотомії буття. Екзистенціальна філософія. Сучасна філософія. Постпозитивізм та аналітична філософія. Радикальне оновлення філософського дискурсу: феноменологічна редукція, герменевтичне коло, постмодерністська деконструкція, негативна діалектика, епістемологія та ін.

Література [5; 6; 9; 18; 20; 33; 36; 37; 41; 48; 49; 72; 88; 90; 92]

Змістовий модуль II. Онтологія, гносеологія та філософська антропологія

Тема 3. Вчення про буття. Співвідношення свідомості (духу) та матерії

Проблема єдності і багатоманітності реальності. Людська свідомість як перша реальність для людини. Світ як всеохоплююча реальність. Єдність природи, суспільства і людини, матеріального буття і людського духу. Основні види філософської онтології: ідеалізм (об'єктивний і суб'єктивний) і матеріалізм. Практичні витoki людського поділу реальності на об'єктивну і суб'єктивну. Діалектика суцього (буття) і небуття. Рух як форма існування матеріальної дійсності. Різноманітність форм руху, що пізнаються наукою, і проблема їх класифікації. Людська діяльність як особливий спосіб саморуху об'єктивної та суб'єктивної реальності. Сучасні філософські і наукові уявлення про простір і час (філософські аспекти «теорії відносності» А. Ейнштейна). Простір і час як іманентні форми саморуху об'єктивної реальності, людської практики, споглядання і свідомості. Поняття історичного і соціального простору і часу. Вимушена (невільна) діяльність, відчужена діяльність, самодіяльність. Буття-присутність (М. Гайдеггер).

Свідомість людини як діалектичне співвідношення об'єктивної та суб'єктивної реальності, як духовний спосіб орієнтації людини у реальності буття, що розвивається. Усвідомлення проблеми походження, розвитку і сутності свідомості. Від поняття «душа» до філософської категорії «свідомість». Матеріалістична та ідеалістична розробки проблеми свідомості. Активність свідомості. Свідомість і самосвідомість (рефлексія). Свідоме, підсвідоме, несвідоме. Свідомість та інтуїція. Види творчості та їхня специфіка. Загадкові й такі, що не мають наукового пояснення, явища людської свідомості і психіки.

Література [5; 10; 13; 14; 19; 27; 28; 36; 48; 51; 71; 94]

Тема 4. Сутність та структура пізнавального процесу

Знання як спосіб існування людської свідомості. Предметний характер знання. Загальний зміст пізнавальної діяльності (перехід від незнання до знання й від нього – до нового знання). Проблема визначення меж людського пізнання і самопізнання. Агностицизм і пізнавальний оптимізм. Емпіризм, раціоналізм і практицизм як альтернативні науково-філософські позиції щодо розуміння

сутності пізнавального процесу. Принципи сучасної гносеології. Детермінізм та індетермінізм. Рівні і форми пізнавальної діяльності: емпірія (відчуття, сприйняття, уявлення); абстрактне мислення (поняття, судження, умовивід). Форми організації теоретичного знання: ідея, гіпотеза, концепція, теорія, метатеорія.

Об'єктивна реальність як об'єкт пізнання. Неподільність об'єкта і суб'єкта у пізнавальному процесі. Матеріалістичне та ідеалістичне розуміння об'єкта і суб'єкта пізнання. Загальні ознаки науки: наявність предмета, понятійний і категорійний апарат, засоби і методи розв'язання наукових проблем. Системність та істинність знань. Евристичний потенціал наукової методології. Специфіка пізнавальної діяльності у природознавчих, технічних і гуманітарних науках.

Метод як усвідомлений спосіб пізнавальної діяльності. Методи, методологія і методика. Філософія і методологічний арсенал науки. Методи емпіричного рівня наукових досліджень (спостереження і експеримент). Методи теоретичного рівня досліджень (аналіз, синтез, моделювання та ін.). Співвідношення спеціальних і загальних наукових методів. Основні філософські методи пізнання: метафізика та діалектика.

Література [19; 24; 40; 42; 45; 56; 60; 79; 84; 89]

Тема 5. Вчення про істину та її критерії

Істина і правда, заблудження і брехня як критерії оцінки знань. Істина як відповідність пізнання і пізнаваного. Часові, просторові та інші характеристики істини. Істина як передумова, процес і результат перманентного розвитку пізнавального процесу. Критерії істини: емпіричні, логічні (несуперечливість і узгодженість знань) і практичні. Догматизм і релятивізм у тлумаченні істини. Абсолютна та відносна істина. Основні філософські концепції істини: кореспондентська, когерентна, конвенціоналістська, прагматична.

Література [5; 19; 24; 27; 28; 40; 42; 50; 79; 89]

Тема 6. Діалектика як філософське вчення про розвиток та її альтернативи

Діалектика як філософське вчення про пізнання і розвиток. Принципи діалектики: всезагального зв'язку між предметами і явищами дійсності та розвитку. Діалектика і метафізика як основні філософські методи пізнання. Історичні форми діалектики: ідеалістична і матеріалістична. Закони діалектики: єдності і боротьби протилежностей, заперечення заперечення, переходу кількісних змін в якісні і навпаки. Доля діалектики у сучасному світі та вітчизняній філософській думці. Діалектика та синергетика.

Література [10; 13; 14; 19; 24; 50; 51; 60]

Тема 7. Проблема людини у філософії. Філософські проблеми антропогенезу

Філософська концепція людини – основа наук про людину. Сутність людини. Праця і мова – фактори становлення і розвитку людини. Праця і соціальне в людині. Особа та суспільство. Індивід, індивідуальність, особистість. Типологія особи. Соціальні ролі особи. Відчуження людини і шляхи його подолання. Діалектика взаємодії людини і суспільства. Права і свободи особи як критерій суспільного прогресу. Самореалізація особи в економічній, соціально-політичній і духовній сферах суспільного життя. Смысл життя людини. Самоцінність людського життя. Проблема людського щастя. Аморальність використання людини як засобу.

Література [5; 8; 20; 24; 38; 62; 71; 80; 90; 92]

Змістовий модуль III. Філософія і соціально-культурні практики

Тема 8. Людське суспільство як предмет філософського осмислення

Предмет і сутність соціальної філософії. Суспільство як система об'єктивної реальності. Суспільне виробництво людини. Матеріальне та духовне виробництво. Структура суспільно-економічної формації (за К. Марксом). Спосіб матеріального виробництва як конкретно-історичний тип діалектичної єдності продуктивних сил і виробничих відносин. Людина як головна продуктивна сила суспільства. Форми власності, форми організації й управління виробництвом. Виробництво, обмін, розподіл і споживання. Природні передумови, матеріальні та духовні засади людського життя. Стадність, спільність і суспільність. Суспільна свідомість. Потреби, інтереси і цілі людей як аспекти мотивації матеріального і духовного виробництва. Неприпустимість абсолютизації економічного детермінізму в якості основного принципу щодо аналізу соціальних процесів.

Історичні форми спільності людей: етнічні, класові, поселенські та ін. Соціальна структура та її елементи. Способи розкриття соціальної структури: етнічний, класовий, поселенський, освітньо-професійний та ін. Стратифікація. Економічна, політична і духовна сфери життя людей. Держава та її форми. Соціальні інститути.

Концепції інформаційного суспільства та суспільства знань. Концептуальне осмислення сучасного суспільства як суспільства ризику. Теорії соціальних систем. Теорія суспільства як комунікації. Глобалізаційні процеси у сучасному суспільстві: сутність, особливості та перспективи.

Література [3, 4, 8–12, 29, 34, 35, 41, 44, 59, 84]

Тема 9. Парадигми осягнення історії

Феномен історії та основні проблеми її філософського осмислення. Єдність і багатоманітність історії, мета та смисл історії, суб'єкт історичного процесу.

Еволюційне, інволюційне і революційне у розвитку суспільства і людини. Критерії прогресивного розвитку суспільства. Ідеалістичні, матеріалістичні та теологічні концепції історії людства. Філософське розуміння суспільного розвитку. Суспільство як система, що здатна до саморозвитку. Співвідношення стихійного і свідомого, об'єктивної закономірності і вільної діяльності людей у розвитку суспільства. Фаталістичне уявлення про розвиток історії. Суб'єктивізм і волюнтаризм у суспільному розвитку. Історія суспільства як розвиток діяльності людей, що переслідують свої цілі. Потреби й інтереси як спонукальні мотиви діяльності людей. Історичний результат як підсумок зіткнення різних сил і тенденцій у суспільному розвитку. Проблема сенсу історії.

Рушійні сили історичного розвитку. Активна і пасивна роль народних мас, соціальних груп (націй, класів), особистості в історичному процесі. Співвідношення особистісного і загальнолюдського в історичному процесі. Роль особи в історії. Місце насильства в історії. Гуманізм і антигуманізм.

Історична різноманітність і єдність типів суспільства. Сучасні концепції історичного поступу людства. Ідея кінця історії (Фукуяма). Ідеї всесвітньої та локальної історії. Формація і цивілізація. Інтернаціоналізація суспільного життя і формування світової спільності вільних націй як становлення всесвітньої історії.

Література [5; 6; 18; 27; 29; 46; 53; 54; 64; 91–93]

Тема 10. Філософія культури

Поняття культури. Матеріальна і духовна культура. Основні духовні цінності і проблема смислу життя людини. Співвідношення матеріальних і духовних (релігійних, політичних, ідеологічних та ін.) цінностей у житті людини. Необхідність пріоритету загальнолюдських цінностей над національно-державними і класовими. Культура і цивілізація. Культура і релігія, культура і філософія. Культура як міра людяності. Свобода і культура. Масова й елітарна культура. Молодіжна культура. Антикультурні вияви у сучасну епоху. Національна культура. Співвідношення національного та загальнолюдського в культурі.

Література [5; 6; 9; 15; 16; 18–20; 24; 39; 67; 73; 82; 84; 91]

Тема 11. Аксиологія: філософське вчення про цінності

Аксиологія як філософська дисципліна. Предмет та сутність аксиології. Пріоритет загальнолюдських цінностей. Ієрархія цінностей у суспільстві та структурі людської особистості. Сучасна цивілізація, її особливості та суперечності. Земна цивілізація перед вибором перспектив розвитку людства. Криза сучасної цивілізації і шляхи її подолання. Основні глобальні проблеми сучасності, що пов'язані з цінностями, – екологічна, енергетична, сировинна, демографічна, продовольча. Проблеми війни та миру. Планетарна спільність історичної долі людей у сучасних умовах.

Література [8; 9; 16; 24; 37; 39; 64; 82; 83; 85; 95]

Тема 12. Філософія політики

Філософія політики та її предмет. Основні категорії філософсько-політичного знання. Політика як соціальне явище. Сутність, структура і функції політичної системи. Політична свідомість і політична культура як невід'ємні елементи політичної структури. Роль засобів масової комунікації у функціонуванні політичної системи.

Аксіологічно-світоглядні принципи легітимності політики. Природа та джерела влади: системно-функціональний контекст взаємозв'язку, взаємодії.

Держава як базовий інститут політичної системи. Теорії походження держави. Функції держави. Національна держава і громадянське суспільство. Свобода і рівність, справедливість і демократія у політичному житті суспільства.

Основні види сучасних політичних ідеологій: ліберальна, консервативна, комуністична, соціалістична, націоналістична та ін.

Література [2; 18–20; 41; 43; 62; 73; 78]

Тема 13. Філософія права

Філософія права, її предмет та основні функції. Сутність права, поняття правової рівності. Право і формування нормативної структури свободи.

Природне право: сутність та особливості вияву. Основні характеристики позитивного права. Держава як умова здійснення права у соціальному просторі. Право і закон, поняття правового закону. Правова держава: історія ідей і сучасність.

Громадянське суспільство: правовий і політичний виміри. Право і мораль: особливості взаємозв'язку.

Література [15; 18; 20; 26; 40; 51; 63]

Тема 14. Філософія економіки

Об'єкт, предмет та структура філософії економіки. Філософський вимір економічного життя і головні проблеми філософії економіки. Основні філософсько-економічні категорії. Зміст та еволюція поняття «економіка». Політична економія як перша наукова форма економічного знання. Нові підходи теоретиків «економікс». Переваги і недоліки новітньої теоретичної економії.

Сутність феномену власності. Виробництво: сутність, сенс та ціннісний зміст. Суспільне виробництво та його структурні елементи: матеріальне виробництво, виробництво соціальних умов існування, духовне виробництво. Виробничі відносини.

Бізнес як соціальний проект і реальність сучасного суспільно-історичного процесу. Філософія грошей.

Література [3; 11; 18; 20; 61; 65; 70]

Тема 15. Філософські проблеми психології

Взаємозв'язок філософії і психології в культурно-історичному контексті. Філософські засади психологічних концепцій. Психофізіологічна проблема у сучасній філософії та психології. Глобальний еволюціонізм і проблема історичності психіки. Сутність і особливості психологічного знання. Маніпулювання свідомістю і технології впливу на психіку. Методологічні проблеми психологічного дослідження. Етичний вимір розв'язання психологічних проблем.

Література [7; 16; 18; 20; 47; 75; 77; 81]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Виконання контрольної роботи студентами є складовою навчального процесу й активною формою самостійної роботи аспірантів.

Мета контрольної роботи – поглибити та систематизувати здобуті в процесі вивчення курсу теоретичні знання, сформувані вміння самостійно працювати з навчальною, спеціалізованою літературою, застосовувати теоретичні знання і набуті навички на практиці.

Контрольна робота повинна мати обсяг не менше 15-ти сторінок тексту (комп'ютерний набір – 14 кегль, 1,5 інтервал, шрифт Times New Roman). Усі сторінки, окрім титульної, мають бути пронумеровані. Контрольна робота має містити в собі за структурою: а) зміст із зазначенням питань теми та сторінок; б) вступ, де мають бути викладені актуальність теми дослідження, предмет і методи дослідження, окреслене проблемне поле, поставлені мета та завдання дослідження; в) основні розділи, побудовані за логікою викладення матеріалу, з посиланнями на джерела; г) висновок із викладом власної точки зору щодо вирішення зазначеної в роботі проблеми; д) список літератури, який має містити не менше 10 джерел.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Історична зміна предмета філософії і «вічність» її проблем.
2. Співвідношення філософії, науки і релігії.
3. Метафізика і діалектика: два стилі філософського мислення.
4. Захід і Схід (порівняльний аналіз філософської традиції).
5. Антична філософія і західноєвропейська культура: пошук ідентичності.
6. Віра і знання: проблема співвідношення у середньовічній філософії.
7. Наукова революція XVI-XVII ст. та її вплив на розвиток філософії.
8. Проблема людини в екзистенціальній філософії.
9. Філософська герменевтика: основні проблеми й етапи розвитку.
10. Онтологія та метафізика: спільне та відмінне.
11. Підсвідоме та несвідоме.

12. Взаємозв'язок емпіричного і теоретичного рівнів пізнання.
13. Метод і методика. Метод і методологія.
14. Специфіка проблематики аналітичної філософії.
15. Інтуїція в процесі пізнання і творчості.
16. Вирішення проблеми демаркації між філософією і наукою у неопозитивізмі (за принципом верифікації) і в «критичному раціоналізмі» (за принципом фальсифікації).
17. Основні концепції істини у сучасній філософії.
18. Практика та істина в марксизмі та прагматизмі.
19. Діалектика і метафізика як основні філософські методи пізнання.
20. Історичні форми діалектики та її філософських антиподів-софістики, еkleктики, метафізики.
21. Діалектика та синергетика: спільне та відмінне.
22. Фактори становлення людини.
23. Свобода вибору шляху розвитку. Проблема відповідальності.
24. Особа і суспільство: форми взаємодії.
25. Глобальні проблеми сучасності.
26. Історичні форми спільності людей.
27. Суспільна свідомість: будова, структура, рівні, форми.
28. Розвиток суспільства: сутність, характер, форми. Еволюція і революція.
29. Єдність природи і суспільства.
30. Поняття цивілізації: історія і тенденції розвитку.
31. Еволюція і революція як основні моделі розвитку.
32. Проблема «осьового часу» світової культури.
33. Культура та цивілізація.
34. Сучасна цивілізація: її особливості та суперечності. Основні погляди на цінності у сучасній філософії.
35. Класифікація цінностей.
36. Ціннісна природа глобальних проблем сучасності.
37. Філософія політики та її категоріальний апарат.
38. Політична система та політична організація суспільства: їх взаємозв'язок.
39. Філософія влади: сучасні концепції та підходи.
40. Політика і влада в інформаційному суспільстві.
41. Філософія політики й ідеологія.
42. Політик як знакова особистість.
43. Соціально-історична природа права.
44. Правові відносини, їх зміст та форми.
45. Філософія та методологія права.
46. Право як реалізація свободи.
47. Правові системи, їх розвиток і функціонування.
48. Принципи рівності та справедливості у праві.
49. Власність як філософсько-економічна категорія.
50. Філософське та політекономічне тлумачення поняття «капітал».
51. Бізнес як гра.
52. Філософія бізнесу як основа розв'язання соціальних суперечностей.

53. Поняття «робота» і «праця»: філософсько-економічний вимір.
54. Багатство і бідність: тенденції та перспективи.
55. Взаємозв'язок філософії і психології в історичному контексті.
56. Філософська проблема свідомості в контексті психологічних теорій.
57. Філософські засади психологічних концепцій.
58. Маніпулювання свідомістю і технології впливу на психіку.
59. Осмислення феномену несвідомого у філософських та психологічних дослідженнях.
60. Проблема штучного інтелекту у міждисциплінарному вимірі.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Природа та сутність філософії.
2. Основні функції філософії.
3. Специфіка філософії як форми світогляду.
4. Філософія та наука.
5. Структура і особливість філософського знання.
6. Культурно-психологічні традиції Сходу, втілені у філософських вченнях Стародавнього Китаю та Стародавньої Індії.
7. Основні напрями досліджень античної філософії та її історичне значення.
8. Філософське вчення Сократа.
9. Вчення Платона об ідеях.
10. Платонівська концепція ідеальної держави.
11. Метафізика та логіка Арістотеля.
12. Вчення Арістотеля про державу.
13. Філософські напрями епохи еллінізму.
14. Характер, специфіка і основні ідеї філософії Середньовіччя.
15. Філософські джерела теоцентризму.
16. Загальна характеристика філософії доби Відродження.
17. Філософія часів Реформації.
18. Раціоналізм Р. Декарта.
19. Емпіризм Дж. Локка.
20. Поняття субстанції у філософії Б. Спінози і Г. Лейбніца.
21. Концепція нової науки Ф. Бекона.
22. Характерні риси, що притаманні основним формам емпіризму та раціоналізму в філософії Нового часу.
23. Вчення І. Канта.
24. Філософська система Г. Гегеля, його діалектичний метод.
25. Вчення марксизму про суспільно-економічні формації, революцію і комунізм.
26. Основні етапи становлення позитивізму.
27. Особливості «критичного раціоналізму» К. Поппера.
28. Характерні риси філософії життя.

29. Філософія психоаналізу (фрейдизм і неофрейдизм).
30. Екзистенціальна філософія ХХ ст.
31. Герменевтика як напрям сучасної філософії.
32. Сутність феноменологічної редукції Е. Гуссерля.
33. Світ як усеохоплююча реальність.
34. Сучасні філософські уявлення про простір і час.
35. Матерія та форми її існування.
36. Свідомість, підсвідоме, несвідоме, надсвідоме.
37. Знання як спосіб існування людської свідомості.
38. Рівні та форми пізнавальної діяльності.
39. Основні логічні форми мислення (поняття, судження, умовивід).
40. Об'єкт і суб'єкт пізнавального процесу.
41. Істина та її критерії.
42. Істина, правда, омана у пізнанні та практичному житті.
43. Діалектика: етапи розвитку.
44. Закони і принципи діалектики.
45. Основні категорії діалектики.
46. Філософська концепція людини.
47. Основні напрями сучасної філософської антропології.
48. Біологічні та соціальні фактори становлення людини.
49. Особа і суспільство: форми взаємодії.
50. Структура суспільства як соціальної системи.
51. Соціальні інститути та суспільна свідомість.
52. Специфіка соціального пізнання.
53. Предмет та основні функції філософії історії.
54. Ідеалістичні, матеріалістичні та теологічні концепції історії людства.
55. Спільне і відмінне у представників цивілізаційного напрямку –
М. Данилевського, А. Тойнбі, О. Шпенглера.
56. Рушійні сили історичного розвитку.
57. Людинотворча сутність культури.
58. Культура: багатоманітність визначень.
59. Співвідношення загальнолюдської та національної культури.
60. Аксиологія як філософське вчення про цінності.
61. Проблема цінностей в історії філософії.
62. Ціннісні орієнтації у структурі діяльності.
63. Природа духовних і матеріальних цінностей.
64. Філософія політики у системі наук про суспільство.
65. Філософія політики та політична філософія: методологічні особливості.
66. Структурність та рівні політичного життя.
67. Сучасне розуміння влади та її вияви у суспільстві.
68. Політика і мораль: основні суперечності.
69. Джерела правових норм.
70. Природне право, його сутність та особливості.
71. Позитивне право: сутність і структура.
72. Держава і право.

73. Сутність, зміст та форми права.
74. Власність як філософсько-економічна категорія.
75. Філософське та політекономічне тлумачення поняття «капітал».
76. Бізнес як гра.
77. Філософія бізнесу як основа розв'язання соціальних суперечностей.
78. Поняття «робота» і «праця»: філософсько-економічний вимір.
79. Багатство і бідність: тенденції та перспективи.
80. Філософські проблеми психології як предмет дослідження.
81. Осмислення поняття «психічного» в історії філософії та історії психології.
82. Структурованість свідомості: нейрофізіологічний та психологічний аспекти.
83. Методологічні проблеми сучасної психології.
84. Етичні засади психологічного дослідження.
85. Культура та цивілізація.
86. Сучасна цивілізація: її особливості та суперечності.
87. Глобальні проблеми сучасності.
88. Виникнення науки та історичні етапи її розвитку.
89. Наука як феномен культури.
90. Соціальне передбачення і сучасна глобалістика.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Александрова О. О. Філософія Середніх віків та доби Відродження: підручник. – К. : Парапан, 2002. – 172 с.
2. Алексеева Т. А. Нужна ли философия политике? – М.: Эдиториал УРСС, 2000.
3. Беккер Г. С. Человеческое поведение: экономический подход: избранные труды по экономической теории. – М.: ГУВШЭ, 2003.
4. Бичко А. К., Бичко І. В., Табачковський В. Г., Ярошовець В. І. Історія філософії: підручник. – К. : Центр учб. л-ри, 2001. – 648 с.
5. Бичко І. В. (ред.). Філософія: курс лекцій. – К. : Либідь, 1994. – 576 с.
6. Бичко І. В., Бойченко І. В., Бойченко М. І., Бузький М. П., Табачковський В. Г. Філософія : підруч. для студ. вищ. закл. освіти. – К. : Либідь, 2001. – 408 с.
7. Выготский Л. С. Психология развития человека. – М.: Смысл, 2005.
8. Горак Г. І. Філософія : курс лекцій. – К. : Відбор, 1997. – 272 с.
9. Горлач М. І. (ред.). Філософія : підручник. – Харків : Консум, 2000. – 672 с.
10. Губерський Л. В., Приятельчук А. О., Бойченко І. В. (ред.) Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення). – К. : Знання, 2012. – 622 с.
11. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. – К.: Ін-т екон. та прогноз. НАНУ, 2009.

12. Данильян О. Г., Тараненко В. М. Філософія : підручник. – Х. : Право, 2012. – 312 с.
13. Діденко В. Ф. Філософія: проблеми, категорії, теорії. – К. : Педагогіка, 1996. – 190 с.
14. Касьян В. І. Філософія. Відповіді на питання екзаменаційних білетів. – К. : Знання, 2008. – 348 с.
15. Малахов В. П. Основы философии права: учеб. пособие для вузов. – М.: Академ. проект, 2005.
16. Леонтьев А. Н. Философия психологии. – М., 1994.
17. Лях В. В. Пузенко В. С. (упорядники). Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки : хрестоматія. – К. : Ваклер, 1996. – 428 с.
18. Надольний І. Ф. (ред.). Філософія : навч. посіб. – К. : Вікар, 1997. – 584 с.
19. Панарин А. С. Философия политики: учеб. пособие для вузов. – М.: Новая шк., 1996.
20. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія. – К.: Академвидав, 2007. – 592 с.
21. Рассел Б. Історія західної філософії : пер. з англ. – К. : Основи, 1995. – 760 с.
22. Реале Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней : пер. с итал. – СПб. : Пневма, 2003. – 880 с.
23. Смирнов И. Н., Титов В. Ф. Философия : учебник для студ. вузов. – М. : Рос. экон. акад. им. Г. В. Плеханова, 1998. – 288 с.
24. Спиркин А. Г. Философия : учеб. для бакалавров. – М. : Юрайт, 2015. – 828 с.
25. Скратон Р. Коротка історія новітньої філософії: Від Декарта до Вітгенштейна: пер. з англ. – К. : Основи, 1998. – 332 с.
26. Філософія права: підручник / О. Г. Данільян, Л. Д. Байрачна та ін. – Х.: Прапор, 2005.
27. Філософський енциклопедичний словник / голов. ред. В. І. Шинкарук. – К. : Абрис, 2002. – 742 с.
28. Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова. – М. : Республика, 2001. – 720 с.
29. Щёкин Г. В. Социальная философия истории (теория социального развития) : монографія. – К. : МАУП, 1996. – 152 с.
30. Ott W., Dunn A. Modern Philosophy : BC Open Textbook project. – BCcampus, 2013. – 244 p.
31. Pecorino Ph. A. Introduction to Philosophy: An online Textbook. – Creative commons, 2000.
32. Perry J., Bratman M., Fischer J. M. Introduction to Philosophy: Classical and Contemporary Readings. – N.Y. : Oxford University Press, 2012. – 896 p.

Додаткова

33. Августин Аврелій. Сповідь : пер. з лат. – Харків : Фоліо, 2012. – 346 с
34. Андрущенко В. П. Історія соціальної філософії. – К. : Тандем, 2000. – 416 с.
35. Андрущенко В. П. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: підручник / В. Андрущенко, Л. Губерський, М. Михальченко. – К.: Генеза, 2006. – 368 с.

36. Аристотель. Метафизика // Сочинения : пер. с древнегреч. : в 4 т. – М. : Мысль, 1976. – Т. 1. – 550 с.
37. Бергсон А. Два источника морали и религии : пер. с фр. – М. : Канон, 1994. – 384 с.
38. Бердяев Н. А. О назначении человека. – М. : Республика, 1993. – 384 с.
39. Бердяев Н. А. Философия свободы. Смысл творчества. – М. : Правда, 1989. – 608 с.
40. Баумайстер А. О. Філософія права: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Київ. ун-т, 2010.
41. Бодрийяр Ж. В тени молчаливого большинства, или конец социального : пер. с фр. – Екатеринбург : Изд-во уральского ун-та, 2000. – 94 с.
42. Бэкон Ф. Новый органон : пер. с англ. // Сочинения: в 2 т. – М. : Мысль, 1978. – Т. 2. – 576 с.
43. Валіцький А. Марксизм і стрибок у царство свободи: Історія комуністичної утопії : пер. з англ. – К. : Всесвіт, 1999. – 510 с.
44. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму : пер. з нім. – К. : Основи, 1994. – 262 с.
45. Вернадский В. И. О науке. Том 1. Научное знание. Научное творчество. Научная мысль. – Дубна : Изд. центр «Феникс», 1997. – 576 с.
46. Вико Дж. Основания новой науки об общей природе наций: пер. с итал. – М.; К.: REFL-book; НСА, 1994. – 618 с.
47. Витгенштейн Л. Заметки о философии психологии: Философия: Т. 1 / под ред. В. В. Анашвили. – М., 2001.
48. Вітгенштейн К. Tractatus logico-philosophicus. Філософські дослідження : пер. з нім. – К. : Основи, 1995. – 320 с.
49. Гадамер Г.–Г. Истина и метод: пер. с нем. – М.: Прогресс, 1988. – 704 с.
50. Гегель Г. В. Ф. Кто мыслит абстрактно? пер. с нем. // Гегель Г. В. Ф. Работы разных лет. – Т. 1. – М.: Мысль, 1972. – С. 387–394.
51. Гегель Г. В. Ф. Философия права. – М.: Мысль, 1990.
52. Гейзінга Й. Homo Iudens : пер. з нідерл. – К.: Основи, 1994. – 250 с.
53. Гердер И. Г. Идеи к философии истории человечества: пер. с нем. – М. : Наука, 1977. – 704 с.
54. Гоббс Т. Левиафан : пер. с англ. // Сочинения : в 2 т. – М. : Мысль, 1991. – Т. 2. – С. 5–285.
55. Гусев В. И. Історія західноєвропейської філософії XV–XVII ст. – К. : Либідь, 1994. – 256 с.
56. Декарт Р. Рассуждение о методе, чтобы верно направлять свой разум и отыскивать истину в науках : пер. с фр. / Декарт Р. Сочинения : в 2 т. – М. : Мысль, 1989. – Т. 1. – С. 250–296.
57. Добронравова І. С., Сидоренко Л. І. Філософія та методологія науки. – К.: ВПЦ «Київ. ун-т», 2008. – 224 с.
58. Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов : пер. с древнегреч. – М. : Мысль, 1986. – 572 с.
59. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда. Метод социологии : пер. с фр. – М. : Наука, 1991. – 576 с.

60. Злотина М. Л. Диалектика. – К. : Изд. ПАРАПАН, 2008. – 264 с.
61. Ильин В. В. Философия богатства: человек в мире денег. – К.: Знание Украины, 2005.
62. Камю А. Бунтующий человек. Философия. Политика. Искусство : пер. с фр. – М. : Политиздат, 1990. – 416 с.
63. Кант И. Критика чистого разума : Пер. с нем. // Собрание сочинений: в 8 т. – М. : Чоро, 1994. – Т. 3. – 742 с.
64. Кант И. К вечному миру : пер. с нем. // Собрание сочинений: в 8 т. – М. : Чоро, 1994. – Т. 7. – С. 5–56.
65. Кримський С. Б. Запити філософських смислів. – К. : Вид. ПАРАПАН, 2003. – 240 с.
66. Локк Дж. Опыт о человеческом разумении : пер. с англ. // Сочинения : в 3 т. – М. : Мысль, 1985. – Т. 1. – 622 с.
67. Лосев А. Ф. Философия, мифология, культура. – М. : Политиздат, 1991. – 256 с.
68. Маркс К. Предисловие «К критике политической экономии» : пер. с нем. / Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. – М. : Госполитиздат, 1959. – Т. 13. – С. 5–9.
69. Маркс К. Экономическо-философские рукописи 1844 года : пер. с нем. // Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. – М. : Госполитиздат, 1974. – Т. 42. – С. 41–174.
70. Маркс К. Капітал: т. 1–4 // Маркс К., Энгельс Ф. Твори. – 2-ге вид. – К.: Держ. вид-во політ. літ. УРСР, 1963 – Т. 23–26.
71. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії: онтологія людини. – К. : Абрис, 1995. – 336 с.
72. Ницше Ф. Так говорил Заратустра: пер. с нем. // Полное собрание сочинений: в 13 т. – М. : Культурная революция, 2007. – Т. 4. – 432 с.
73. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс Дегуманизация искусства. Бесхребетная Испания : пер. с исп. – М. : АСТ, 2008. – 358 с.
74. Павленко Ю. В. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. – К. : Либідь, 2001. – 360 с.
75. Пиаже Ж. Психология интеллекта. – СПб., 2004.
76. Платон. Диалоги : пер. з давньогрецьк. – Харків : Фоліо. 2008. — 350 с.
77. Прист С. Теория сознания. – М.: Идея-Пресс, 2000.
78. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги : у 2 т. : пер. з англ. – К. : Основи, 1994. – Т. 1. – 444 с.; Т. 2. – 496 с.
79. Поппер К. Объективное знание. Эволюционный подход. – М. : Эдиториал УРСС, 2002. – 384 с.
80. Проблема человека в западной философии : переводы / сост. и послесл. П. С. Гуревича. – М. : Прогресс, 1988. – 552 с.
81. Робинсон Д. Н. Интеллектуальная история психологи. – М., 2005.
82. Риккерт Г. Философия жизни : пер. с нем. – К. : «Ника-Центр», «Вист-С», 1998. – 506 с.
83. Соловьёв В. С. Оправдание добра // Сочинения : в 2 тт. – М. : Мысль, 1990. – С. 47–578.

84. Сорокин П. Человек, цивилизация, общество : пер. с англ. – М. : Политиздат, 1992. – 544 с.
85. Стёпин В. С. Научное познание и ценности техногенной цивилизации // Вопр. философии. – 1989. – № 10. – С. 3–18.
86. Тейяр де Шарден П. Феномен человека : пер. с фр. – М. : АСТ, 2002. – 560 с.
87. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії : пер. з англ. : у 2 т. – К. : Основи, 1995. – Т. 1. – 614 с.
88. Хайдеггер М. Время картины мира : пер. с нем. // Новая технократическая волна на Западе / под ред. П. С. Гуревича. – М. : Прогресс, 1986. – С. 93–119.
89. Шинкарук В. И. Единство диалектики, логики и теории познания. Введение в диалектическую логику. – К. : Наук. думка, 1977. – 368 с.
90. Шопенгауэр А. Афоризмы и максимы : пер. с нем. – Л. : Изд-во Ленинград. ун-та, 1990. – 288 с.
91. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории : пер. с нем. : в 2 т. – М. Мысль, 1998. – Т. 1. – 672 с.
92. Ясперс К. Смысл и назначение истории : пер. с нем. – М. : Политиздат, 1991. – 528 с.
93. Habermas J. Zur Verfassung Europas. Ein Essay. – Berlin, Suhrkamp, 2011. – 140 s.
94. Putnam H. Ethics without Ontology. – L. ; Cambridge, Mass. : Harvard University Press, 2005. – XIV, 160 p.
95. Sen A. On Ethics and Economics. – Oxford : Basil Blackwell, 1987. – XIII, 133 p.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни.....	4
Зміст дисципліни.....	5
Вказівки до виконання контрольної роботи.....	11
Теми контрольних робіт.....	11
Питання для самоконтролю.....	13
Список літератури.....	15